

Danimarka Mimarlık Politikası

MİMARLIK BİLİMİNİN ANLAMI

“Mimarlık” olgusu değişen zamanlara, yaşam biçimlerine ve durumlarına göre farklı anlamlar kazanmaktadır. Mimarlık, içinde yaşadığımız topluma kimlik vermekte ve aynı zamanda, bizlerin gelecek kuşaklara bırakacağı özel kültür mirasının bir parçasını oluşturmaktadır.

Bunun dışında mimarlık, günlük yaşamımızı sürdürdüğümüz kent ve çevrelerdeki yaşam kalitesinin gelişiminde, fiziksel çevre kalitesi açısından önemli bir rol oynamaktadır.

Ülkemiz için mimarlık konusunda savunabileceğimiz, yapılı çevremizle ilgili güçlü bir geleneğe sahibiz. Ancak, son yıllarda, birçok şeye bağlı olarak, mimari kalite yönünden fiziksel çevremizle ilgili güzelliklere ilişkin bir dizi işlevsel soru işaretleriyle karşı karşıyayız. Örneğin, hızla ilerleyen yapılaşma ve bu yapılaşmadaki deneyim yoksunluğu, giderek mevcut yapılı çevrede kültür mirasının eksikliğini hissettirmekte ve aynı zamanda mevcut çevreye uyum sorunu göstermektedir.

Kamusal Sorumluluk: Mimari koşullar ve bu koşulların gelişimi için kamusal sorumluluğun önemli bir anlamı vardır. Kent sınırları içinde sorumlu olan kamu kurumlarının çalışmaları ile bu kurumların çeşitli imar yasaları dahilinde gerçekleştirdikleri yapılar, tesisler ve benzeri yapılı çevre elemanlarının tümü belirli bir plan dahilinde yürümektedir. Fakat yine de, ülke genelindeki kamu kurumlarının kentler düzeyinde yerel yönetimlerin gerçekleştirmekte olduğu bu çalışmalara ilişkin idari sorumluluğu üstlenme şekli şimdiye kadar toplu bir politika biçiminde net ve sistematik olarak ifade edilmemiştir. Devlet politikasında, mimari koşulların gelişmesi konusunda konuya bağlı olarak Kültür, Konut ve Çevre Bakanlıkları çeşitli şekillerde sorumluluk üstlenmektedir. Bu bakanlıklar, çeşitli kentlerdeki yapılaşmaları denetleyebilseler bile, kamusal sorumluluğun içinde yer almadığı düşünülen bazı yapıların denetimi yerel yönetimlere bırakılmaktadır.

Amaç ve İnisiyatifin Rolü: Danimarka yapı kültürünün güvence altına alınması ve aynı zamanda bu kültürün gelecek için yüksek değer ve kalitede olmasını sağlamak amacıyla mimari koşullar açısından hükümete önemli bir görev düşmektedir.

Bu nedenle hükümet, kendi mimari politikasını üretecektir. Burada amaç, mimarlık alanında kapsamlı birkaç hedefi belli bir yönde birleştirmektir. Bu çalışmalar, temel çıkış noktası olarak yukarıda adı geçen bakanlıklar tarafından somut olarak tanımlanmış bir inisiyatif altında sürdürülecektir. Gelecekte daha iyi bir mimari bakış açısı oluşturmak amacıyla bu çalışmalarda diğer resmi kurumlardan ve özel idari yapılanmalardan da yardım istenecektir.

Mimari Kalite: Mimari politika, üzerinde karar kılınmış kısıtlı sayıda mimarlık anlayışlarını tariflemekten daha ziyade, fiziksel çevrede iyi bir mimarlık olarak tanımlayabileceğimiz kaliteli ürünler üretmek yolunda bize bir çerçeve sunmalıdır. Bu çerçevede, kalite ve estetik açısından tüm sorunların giderilmesi hedeflenmelidir.

Mimarlık, ortaya çıkacak yapının işlevsel, teknolojik, çevresel ve sosyal yönden ihtiyaçlarına cevap vermeli ve aynı zamanda tarihi yapılı çevreyi de dikkate almalıdır. Bu nedenle mimarlık politikası, çevreye saygılı, teknolojinin olanaklarını kullanan ve kullanıcıların taleplerini dikkate alan bir yapı işleri politikası olarak düşünülmelidir. Bu anlamda, toplumdaki küçük grupların da gereksinimlerini tatmin edecek şekilde özel olarak ele alınmalı, en azından engellilerin

ihtiyaçlarını karşılamalıdır. Yani, mimarlık politikasının en önde gelen amacı, bizim fiziksel evre açısından taleplerimizi nitelikli bir şekilde karşılamak, aynı zamanda ortaya çıkan diğerkereksinimlere de tatmin edici bir yanıt sunmaktır. Mimarlık politikası ancak içerdiği ilkeler aşağıda belirtilen konularda yer bulunduğunda başarılı sayılabilir:

- Mimarlığı ilgilendiren kanunlar
- Kentsel planlama projeleri
- Çeşitli bölgelerde mimarlıkla ilgili çalışma ve araştırmalar
- Mimari anlayış

Kaliteye bağlı bir mimarlık politikası, bakanlıkların mimarlıkla ilgili konularda birlikte çalışmalarıyla mümkün olabilir. Ancak bu şekilde hedeflenen amaca ulaşılabilir.

KAMUSAL LİDERLİK

Yasa yapıcılar mimari kaliteyi, anayasa ve çeşitli diğerkamusal yasalarla güvence altına almak ve desteklemek zorundadır.

Mimarlık politikası hazırlanırken aynı zamanda ülkedeki teknik, doğal, bölgesel ve çevresel görüş açısı ve kültürel tarih de değerlendirilerek dikkate alınmalıdır.

Yapıların inşasında ekonomik destek sağlanmalı ve mimarlıkla ilgili olan İmar Yasası, Kentleşme Yasası ve Destek Düzenlemeleri ışığında birtakım değerlendirme kriterleri konulmalıdır. Mimarlık politikasının da amacı mimarlık ürünlerinin standardını yükseltmek için karar sürecinde kamu kurumlarının etkin bir şekilde rol almasını sağlamaktır.

Mimari düzenlemelerle ilgili yasaların çıkarılmasıyla şekillenecek olan mimari bakış açısı tarihi yapıları, yeni yapıları ve konut yapılarını güvence altına almalıdır. Buna bağlı olarak, mimari kalitenin gelişmesi ve başarısı için yapının bulunduğu evre içinde enerji ve ekoloji açısından uyumlu bir yapılaşmaya ağırlık vermek özel bir önem taşımaktadır.

Gelişme Programları: Mimari kalite, kent planında yeni gelişim bölgelerinde çalışacak yapı ve konut sektörüne kesin ve sistemli bir şekilde ifade edilmelidir. Ayrıca, yeniden düzenleme, üretim artışı ve yapı üretiminin yoğunlaşmasına bağlı olarak yeniden düzenleme ve geliştirme programları hazırlanabilir.

Mimari kalite olgusunun, kentlerin korunması ve yenilenmesi kapsamında planlanan yeni yapıların üretiminde daha fazla kullanılabilmesi için daha iyi ekonomik koşulların ve planlama olanaklarının sağlanması gerekmektedir. Bakanlıklar ve idari kurumlar, imardan ve mimarlıktan sorumlu yetkililere, danışmanlara ve müteahhitlere mimari kalite vizyonuna önem göstermeleri için ilgili yasalar konusunda yeterince bilgi vermelidirler.

MİMARLIKLA İLGİLİ KAMU GÖREVLİLERİ

Kamu işyerlerinde görevli olan ve çeşitli imar planlarını yapan yetkililer, Danimarka'nın kent ve bölgelerini mimari strateji ve düşünce yönünden güvence altına almak zorundadırlar. Bunlar, aynı zamanda, yönetsel ve gelirsel yönden bir mimari planlama yapmak durumundadırlar.

Mimarlıkla ilgili kamu görevlileri, yapıların ve tesislerin inşa sürecinde, bu tür yapıların mimari özelliklerini dikkate almak zorundadırlar. Bunun dışında yapıların inşasında engellilerin durumunu da düşünmelidirler. Ayrıca, yerleşim birimindeki insanların durumu da önem taşımaktadır. Bu açıklamalara bağlı olarak, yapı işleri kavramından, yeni yapıların inşası, var olan yapıların yeniden inşası, şehirlerin yenilenmesi, trafiğin tesis edilmesi ve ülkedeki diğerk tesislerin inşası anlaşılmaktadır.

SAVE sistemi, devlet ile belediyeler arasında serbest işbirliğine dayanan ve yerel değerleri taşıyan yapıların planlarının çıkarılarak bunların korunmasını amaçlayan bir sistemdir. Belediye planları, kentsel alanlar ve 1940 yılından beri yapılan bütün binaları kapsamaktadır. Bu planlar,

belediyeyle ilgili çeşitli davaların görülmesinde ve ayrıca bütün ülkeyi kaplayan ve devletin diğer enformasyon sistemini koordine eden bir veri sistemi aracılığıyla diğer planlara ulaşabilmek için kullanılacaktır. 1990 yılında başlanmış olan sistematik planlama bir atlas olarak yayınlanmıştır.

SAVE sisteminde, şehirlerdeki belediye ve yerel yönetimlerin imar planı çalışmalarında mimari ve tarihsel kültür anlayışı dikkate alınmalı, şehirlerin mimari durumu değerlendirilmelidir. Yapıların değişimi ile ilgili dış cepheye dönük yapılan çalışmalarda (örneğin pencerelerin değiştirilmesi gibi) ilk yapı kalitesinin korunmasına özen gösterilmelidir. Yapının değeri düşürülmemelidir.

Düşünceler ve Proje Yarışmaları: Avrupa Birliği'nin 92/50 numaralı görev kazancı ile ilgili direktifleri doğrultusunda, mimari kalite, ekonomik kalite ve diğer kalitelerle birlikte değerlendirilmelidir.

Kamuya ait yerlerin kaliteli bir mimariyle yapılandırılması amacıyla çeşitli düşüncelerin paylaşılması ve projelerin değerlendirilmesi için daima proje yarışmaları düzenlenmelidir. Bu proje yarışmalarında amaç, yeni ve kaliteli bir mimari fikir elde edilmesi ve uygulamaya konulmasıdır. Proje yarışmasındaki koşullar arasında, "yeni ve kaliteli bir mimari proje" üretilme isteği ve kazananlara ne tür ödül verileceği belirtilmelidir.

Bütün bunlara bağlı olarak, kamuya ait yerlerde gerçekleştirilen süsleme sanatının ustalıklı ortaya konulması da mimarlıkla ilgili kamu yetkililerinin görev kapsamındadır. Bu çalışmalara, mümkün olduğu kadar geniş bir şekilde resimli süsleme sanatı da dahil edilmelidir.

Mimarlıkla ilgili kamu yetkilileri, mimari yetkinlik konusunda karar verecek düzeyde mimari bilgiye sahip olan kişilerden oluşmalıdır. Bu kişiler, kamusal mimarlık işlerinde yönetim kademesinde yer almalıdırlar. Bu konularda bilirkişi olarak karar verebilecek düzeyde olmalı, proje danışmanlarıyla kamu işyerlerindeki sorumlu yetkililer arasında faydalı diyaloglar oluşturabilmelidirler.

EĞİTİM VE ARAŞTIRMA

Mimarlık eğitimi, güncel ve hızla gelişen mimarlık hakkındaki konuları içermelidir. Mimarlık alanında eğitim veren okullarda, yüksek kalitedeki genç öğretmen ve araştırmacıların daha da iyi bir seviyeye getirilmeleri için çaba gösterilmelidir.

Eğitim-öğretim sürecinin sona ermesinden sonra, mimarlık alanıyla ilgili yeni eğitim olanakları sağlanmalı, örneğin yüksek düzeyde ve kısa süreli kurslar organize edilmelidir. Eğitim sonrası etkinliklerin içine, mimarlık alanında eğitim veren okullarla, Danimarka Mimarlar Birliği Genel Merkezi arasındaki işbirliğini içeren faaliyetler de dahil edilmelidir.

Mimarlık okullarının (ve mimarlık enstitülerinin) mimari konularla ilgili araştırmalarının onaylanması gerekmektedir. Mimarlık eğitimi veren okullarla devletin desteklediği örneğin Devlet İnşaat Araştırma Enstitüsü gibi diğer kurumlar arasındaki işbirliğinin artırılması, bu işbirliği sürecindeki çalışmalarda mimari kalitenin gelişmesi yönünde teknik bilgilerin elde edilmesi ve bu bilgilerin daha da ileri seviyeye getirilmesi için araştırmalar yapılması gerekmektedir.

KAMUYA AİT UYGULAMALAR

Kamusal uygulamalarla ilgili Danimarka Mimarlık Merkezi'nin ödül ve sergileri daha yaygın bir kitleye ulaştırılmalıdır. Amaç, yapılan uygulamalarla kamu yapılarında mimari kalite ve mimari inisiyatif açısından ne düzeye gelindiğinin veya bunun ne kadar geniş bir kitleyi kucakladığının gösterilmesidir.

Devlet Sanat Fonu tarafından mimarlık konusunda yapılan seçimlerin de uzun ve geniş araştırmalardan sonra ve kamuda mimarlıkla ilgili bir yetkilinin işbirliği, desteği ve onayıyla yapılması gerekir.

Bu kamusal uygulamalar bundan böyle bakanlıklar, kamu hizmeti gören kurumlar ve mimarlıkla ilgili gruplar arasında temel bir işbirliğini öngören bir hükümet politikası kapsamında sürdürülecektir.

MİMARLIK POLİTİKASININ UYGULANMASI

Açık ve anlaşılır şekilde tanımlanmış tüm bu amaçlar, bir dizi somut düzenlemeler yoluyla, planlanan süre içinde yerine getirilmeye çalışılmalıdır. Bu düzenlemelerin, ana kural olarak, geçerli olan yasal süre içinde uygulanması beklenir. Bu sürenin uzaması, genel olarak uygulamada daha fazla bilgiye gereksinim olduğu anlamına gelir.

Konut Bakanlığı, Kültür Bakanlığı ve Çevre Bakanlığı, 1995 yılının başında ilk kez bir açıklama yaparak, bu amaçların sırasıyla her biri için ayrı ayrı yasal düzenlemelerin ne şekilde tanzim edileceğine ve mimarlıkla ilgili yetkililerin bunları nasıl uygulayacağına ilişkin kuralları belirlemiştir. Bu açıklama aynı zamanda, daha önceden uygulanmaya konulmuş olan inisiyatiflerin özetini ve halen mevcut olan düzenlemeleri de kapsamaktadır.

1994–1995 İnisiyatifleri: Danimarka Mimarlık Merkezi'nde, mimarlar ve inşaat alanında çalışanlar için sergiler düzenlenmektedir. Bu sergilerin bir amacı da başarılı kişilerin kendi çevrelerindeki mimari kaliteden ne anladıklarının ortaya konulmasıdır. Hem Konut Bakanlığı, hem de Kültür Bakanlığı daha önceki yıllarda Danimarka Mimarlık Merkezi'ndeki bu sergilerin çeşitli şekillerde artırılmasını sağlamak için ekonomik güvence talep etmişlerdir.

Konut Bakanlığı ve Kültür Bakanlığı müşterek olarak mimari kaliteyi örneğin yeni yapı inşası ve planlama dalında ödüllendirmek istemektedir.

Kültür Bakanlığı, 1 Ocak 1994 tarihinden geçerli olmak üzere Aarhus'te bulunan Mimarlık Okulu ile bir sözleşme imzalayarak 1994–1997 yılları arasındaki dönemde aşağıda belirtilen taleplerin yerine getirilmesini istemiştir:

- Mimarlık eğitiminden sonra daha da genişletilmiş bir eğitim sunulması
- Kentlerde ikâmet eden vatandaşlara, mimarlıkla ilgili daha fazla bilgi verilmesi
- Yukarıda yer alan faaliyetlere dahil olmak üzere sergiler açılması, halka açık genel dersler ve konferanslar verilmesi
- Eğitimde içe ve dışa dönük gelişmiş uygulamalar ortaya konulması
- Mimarlık eğitiminde uzmanlaşmış dört tane profesörün görevlendirilmesi
- Bir araştırma planı yapılması ve bu planın gelişmeye açık olmasının sağlanması
- Değişik birçok araştırma planının geliştirilmesi.

Hükümetin önerileriyle eğitim bölgeleri çoğaltılarak güçlendirilmiş ve 1994–1996 yılları arasındaki dönemde Aarhus Mimarlık Okulu 130 ekstra öğrenim yeri açmıştır. Alınan çeşitli yeni kararlarla Mimarlık Okulu'nun olanakları gençlere açılmış ve bu şekilde yüksek kaliteli öğretmen ve araştırmacıların denetiminde mimarlık eğitiminde ne bir iyileştirme sağlanmıştır.

Danimarka Parlamentosu, 1 Ağustos 1994 tarihinde çıkarmış olduğu bir yasayla, Kültür Bakanlığı'nın denetimi altında Sanat ve Eğitim Enstitüleri'nin sayısının arttırılmasını kararlaştırmıştır. Ayrıca bu kanunla iki mimarlık okulunda devam eden eğitim ve araştırmanın desteklenmesi ve modernleştirme kapsamında idari birtakım kuralların uygulanması öngörülmüştür.

Danimarka Konut Bakanlığı, "Rio'dan Sonraki Yol: Yapılı Çevrenin Sürdürülebilir Gelişimi" projesini ekonomik yönden desteklemek istemektedir. Bu projeye, Danimarka mimarlığı ve ekolojik bakış açısının kazanımları uluslararası tartışma ortamında tanıtılacak ve böylece uluslararası platformda bir yer edinmiş olacaktır.

Konut Bakanlığı yeni kentsel konut inşasının daha iyi bir düzeye getirilmesiyle amacıyla, mevcut mimari rekabeti sürdürmek istemektedir. Özellikle gelecek yıl inşası düşünülen bu tür kentsel konutların inşası, mimari işlevlerin etkin bir şekilde düşünüldüğü ve ekolojik yönden hazırlığın yapıldığı bir ortamda gerçekleştirilecek ve kentlerin yenileşme sürecinde önemli bir adım atılmış olacaktır.

Konut Bakanlığı Devlet Yapı Araştırma Enstitüsü, bu yıl içinde, doğru bir enerji anlayışıyla inşa edilmiş ve aynı zamanda kent ekolojisine uygun bir mimarlıkla donatılmış kentlerle ilgili iki büyük projenin mimari değerlendirmesinin sonuçlarını yayınlayacaktır.

Çevre Bakanlığı, bu yıl içinde, kendi sorumluluk alanı içinde bulunan ve tarihi yönden kültürel değere sahip alanlar ve yapılar için bir açıklama yapacaktır.

Yine Çevre Bakanlığı, bu yıl içinde, belediyelerin yerel olarak uygulamak istedikleri planların korunması için bir kılavuz yayınlayacaktır. Bu kılavuz; bakanlığın SAVE projesi çerçevesinde bütün belediye haritalarının çıkarılması, bu haritalar üzerinde belediyelerin mimari ve tarihsel kültür yönünden değer taşıyan yapılarının belirlenmesi, bu yapılarla ilgili açıklamalar yapılması ve kültürel tarih yönünden değer taşıyan bu yapıların genel anlamda arzu edilen bir biçimde yenilenmesi veya korunmasını sağlamak için gerekli tüm eylemleri dikkate alacaktır.

Halen Yürütülmekte Olan ve Gelecekteki İnisiyatifler: 23 Aralık 1993 tarihinde kesinleşen ve 1 Ocak 1994 tarihinde yayınlanıp yürürlüğe giren Devlet Sanat Fonu ile ilgili yasa değişikliği gereğince, mimari eserlerin de bu fon tarafından desteklemesi sağlanmış ve bu fon altında değerlendirilecek olan mimarlık ürünlerinin konuyla ilgili kamu görevlileriyle beraber seçilmesinin olanakları yaratılmıştır. Bu uygulamanın gelişmesi veya başarısına destek olunmasıyla ilgili olarak da 1994 tarihli mali destek yasasında mimari eserlere daha fazla bir pay ayrılması kararlaştırılmıştır.

Hükümet, 1993 yılında almış olduğu bir kararla, Frederiksholm'da bir dizi toplu sanatsal eğitim verilmesini kararlaştırmıştır. Bu eğitimlere, Kopenhag'daki Sanat Akademisi'ne bağlı Mimarlık Okulu'nun da dahil edilmesi kararlaştırılmıştır. Daha iyi bir yerel yönetim ve diğer sanatsal eğitimlerle işbirliği yapılabilmesi için bu değişikliğin yapılması öngörülmüştür.

Mimarlık okullarında, eğitim sonrası birtakım olanakların sunulmasına çalışılmaktadır. Örneğin yapı üretimiyle ilgili sanatlar veya yabancıların Danimarka mimarlık geleneğini kullanma kapasitesinin artırılması gibi konularda kısa süreli fakat yüksek düzeyde kurslar düzenlenmesi bunlar arasında sayılabilir. Bu kurslar, 1994 yılında yürürlüğe giren Mali Destek Yasası gereğince Kültür Bakanlığı'nın yetki alanında "Mezunlara Eğitim" kapsamında müşterek fondan para ayrılarak düzenlenmektedir.

Konut Bakanlığı, kamu sektöründe planlama yapan ve imarla ilgili kurumlarda karar organı olarak görev yapan yetkililerle işbirliği yaparak genel anlamda deneyimlerin gelişmesini sağlamak istemektedir. Bu yolla Danimarka mimari kalitesinin gelişmesini öngörmektedir.

Devlet Sanat Fonunda Mimarlıkla İlgili Yeni Yetkiler: Konut Bakanlığı, mimarlıkla ilgili çeşitli çelişkileri ve olanakları ortaya çıkaracak bir bilgi deposu ve kılavuz olarak çalışmayı hedeflemektedir. Bunlara ek olarak, kentlerdeki serbest bölgeler, eski konut bölgeleri ve yeni inşaat bölgelerini de hem ekolojik hem de mimari açıdan ele almak istemektedir.

Konut Bakanlığı, gelişmeye açık yeni yapıların inşasında yeni malzeme ve yapı tekniklerinin uygulanmasını desteklemekte ve bunlara yardımcı olmaktadır. Bunun dışında, bu tür yeni yapılarda mimari kalite ve kamusal gelişimi destekleyecek unsurlar bulunmasını da teşvik etmektedir.

Konut Bakanlığı, yapı ihracatı yoluyla Danimarka yapı anlayışını diğer ülkelere ihraç etmek istemektedir. Bu şekilde diğer ülkeler Danimarka'daki mimari anlayışı da tanımış ve öğrenmiş olacaktır.

Konut Bakanlığı, hükümetin büyük kentlerde daha iyi yaşama olanakları için ortaya atmış olduğu "seçilen kentlere destek" projesinin çalışma süresinin uzatılmasını istemektedir. Bu nedenle, buralara yapılacak inşaatlara gelecek yıl destek verilmesi düşünülmektedir.

Konut Bakanlığı, şatoları devletin tarihsel kültür değerleri olarak korur. Örneğin 1700'lü yıllardan kalma ve Frederiksborg'da bulunan şato yapılan restorasyonla olduğu gibi korunmuştur.

Geleneksel El Sanatları Alanı: Çevre Bakanlığı, geleneksel el sanatlarının açılacak çeşitli kurslar yoluyla desteklenmesini ve korunmasını, bunun yanısıra, İskandinav ülkelerindeki (Danimarka, İsveç, Norveç) çeşitli merkezlerde, hem bu sanatlarla uğraşan kişilere hem de tarihi binalara sahip olan kişilere el sanatı konusunda gerekli eğitimin verilmesini ve bunlara danışmanlık yapılmasını talep eder.

Çevre Bakanlığı, 1994 yılında, belediyelerin bölge planlarını nasıl kullandıklarına ilişkin bir araştırma yapılmasını talep etmektedir. Buna ek olarak, bu planların içinde mimari açıdan hangi genişletme ve koruma düşüncesinin olduğu konusunda aydınlanmak istemektedir. Bundan başka, Çevre Bakanlığı, şimdiye kadar şehirlerde mimari açıdan kullanılan çalışma yöntemleriyle ilgili araştırmalara devam edilmesini ve bunlara ilişkin pratik belgelerin kendilerine gönderilmesinin sürdürülmesini talep etmektedir.